

บันทึก

เรื่อง ท้าหรือคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(ปัญหาเกี่ยวกับมาตรา ๙๖ (๖) และ (๗) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท.๐๓๑๔/๓๗๑๖ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามมาตรา ๙๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ ได้กำหนดบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ รวม ๗ ลักษณะ และความในมาตรา ๙๖ (๖) และ (๗) ได้กำหนดผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

“(๖) เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ”

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล และกรรมการสภาตำบลนั้น ไม่น่าถือเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามความหมายในมาตรา ๙๖ (๖) และ (๗) เพราะ

๑. นายกเทศมนตรี เทศมนตรี และกรรมการสุขาภิบาล มีฐานะเป็นเพียงเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเทศบาลและสุขาภิบาลกำหนดไว้เท่านั้น

๒. สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล มีฐานะเป็นผู้แทนของปวงชนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเขตเทศบาล แล้วแต่กรณี ส่วนกรรมการสภาตำบลมีฐานะเป็นทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในชุดเดียวกัน ซึ่งเป็นการจัดรูปการปกครองตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๔ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

๓. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีฐานะเป็นเพียงพนักงานฝ่ายปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งได้รับเงินตอบแทนตำแหน่งตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยเฉพาะกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลซึ่งราษฎรเลือกขึ้นมาให้เป็นหัวหน้าปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎรซึ่งเป็นลักษณะการปกครองตนเอง มิใช่ลูกจ้างหรือคนงานของรัฐบาลจัดหาหรือแต่งตั้งมาเอง และเงินเดือนที่ได้รับก็มีใช้จากงบประมาณประเภทเงินเดือน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นเพียงบุคคลในองค์การของฝ่ายราษฎรเท่านั้น

กรรมการปกครองเห็นว่า หากบุคคลดังกล่าวมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๙๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ แล้ว ย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยไม่ต้องลาออกจากตำแหน่งก่อนการสมัคร แต่ถ้าได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งแล้วจะทำให้ดำรง ๒ ฐานะ ซึ่งเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา ๙๗ (๑) และส่งผลทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๖) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

กรรมการปกครองจึงหาหรือว่าความเห็นของกรรมการปกครองดังกล่าวข้างต้น ถูกต้องหรือไม่

๔. ถ้าบุคคลประเภทดังกล่าวไม่เป็นผู้ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตาม ความเห็นของกรรมการปกครองข้างต้นแล้ว การหาเสียงของผู้นั้นในระหว่างที่ยังไม่ลาออกจาก ตำแหน่ง จะมีความผิดตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วยหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗) ได้พิจารณา ปัญหาดังกล่าวพร้อมทั้งฟังคำชี้แจงของผู้แทนกรรมการปกครองแล้ว เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด แพทย์ประจำตำบลสารวัตร กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล และกรรมการสภาตำบลนั้นไม่เป็นบุคคลต้องห้ามใช้ สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๖) และ (๗)^๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามความเห็นของกรรมการปกครองนั้นถูกต้องแล้ว เพราะบุคคลเหล่านี้มิได้รับเงินเดือนประจำใน งบประมาณประเภทเงินเดือน

เมื่อได้วินิจฉัยว่านายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภา จังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ สุขาภิบาล และกรรมการสภาตำบลไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามความ ในมาตรา ๙๖ (๖) และ (๗) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้วหากบุคคลดังกล่าวมี คุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๙๔^๒ ของรัฐธรรมนูญฯ บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น

^๑ มาตรา ๙๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

๑.ล๑

๑.ล๑

(๖) เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจาก ข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ

^๒ มาตรา ๙๔ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้สัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมี คุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยไม่ต้องออกจากตำแหน่งก่อนการสมัคร แต่ถ้าได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งแล้วจะทำให้ดำรงสองฐานะ ซึ่งเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๙๗ (๑)^๓ และทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๖)^๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น หากประสงค์จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องออกจากตำแหน่งหรือหน้าที่ในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานท้องถิ่นที่ดำรงอยู่ทั้งนี้ต้องออกก่อนวันได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อนายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัดกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาลและกรรมการสภาตำบลไม่เป็นผู้ต้องห้ามใช้สิทธิรับเลือกตั้งดังกล่าวแล้ว การหาเสียงของบุคคลดังกล่าวในระหว่างที่ยังอยู่ในตำแหน่ง จึงย่อมไม่เป็นความผิดตามมาตรา ๑๕^๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ เพราะเมื่อตนเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้วย่อมมีสิทธิหาเสียงเลือกตั้งได้ภายในกรอบของกฎหมาย และการหาเสียงเลือกตั้งนั้นผู้สมัครอาจโฆษณา นโยบายของพรรคการเมืองที่ตนสมัครซึ่งอาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองอื่นได้อันเป็นเรื่องปกติธรรมดาของการหาเสียงเลือกตั้ง แต่ถ้าใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองอื่นแล้ว ผู้กระทำย่อมมีความผิด และกรณีใดจะเป็นความผิดหรือไม่สุดแต่ข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๕ หรือพรรคการเมืองตามมาตรา ๑๐๔ พรรคสอง พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่พรรคเดียว

(๔) คุณสมบัติอื่น หากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

^๓ มาตรา ๙๗ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ มาตรา ๑๐๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ

ฯลฯ

ฯลฯ

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๙๗

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล หรือกรรมการสภาตำบล ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖